

STEMBAND

MAGAZINE
09 ²⁰¹⁶ Okt
Nov
Dec

DRIEMAANDELIJKS MAGAZINE VAN KOOR & STEM
Afgiftekantoor Leuven MassPost · P802021

Wees welkom in dit nieuwe land
Op bezoek bij kinderkoor Zing Zang Zong

Jong talent aan het woord
Johannes Dewilde

Nieuwe partituren van
Maarten van Ingelgem, Bert Appermont

WEES WELKOM IN DIT NIEUWE LAND

4

Zowel ervaring als onderzoek leren dat zingen en koorwerking de integratie bevordert en de taalverwerving stimuleert. Europa besloot onder meer daarom het integratieproject 'Sing Me In' te ondersteunen en dus gaat Koor&Stem verder op zoek naar voorbeelden waar samen zingen een hulp bij het integratieproces van jonge migranten en vluchtelingen is. We legden ons oor te luisteren bij twee Antwerpse initiatieven die zingen met kinderen met een diverse culturele achtergrond. We hoorden er de vraag naar gepast repertoire, specifieke methodieken, ondersteuning en meer deskundigheid.

Zing Zang Zong is een koor voor kinderen tussen 6 en 12 jaar oud dat één keer per week samenkomt. Veronica Joris en Joost Gils zijn er de drijvende krachten. Zij brengen kinderen uit diverse culturen en uit alle sociale lagen in contact met kunst en cultuur, én met elkaar. Al zingend leren de nieuwkomers Nederlands. 'We passen het niveau van de taal aan zodat iedereen meekan', zegt **Veronica Joris**. 'Kinderen zijn heel leergierig en ze pikken taal en muziek snel op. Een Peruaans kind maakte bijvoorbeeld al na een jaar een eigen Nederlandse tekst op een bestaande melodie. Dat is toch wonderbaarlijk?'

'We kiezen liedjes met heel weinig woorden en met duidelijke begrippen', gaat **Veronica Joris** verder. 'Soms werken we met pictogrammen om nieuwe woorden te illustreren. *Zing een lied voor vrede op aarde* is hun lievelingslied. Begrippen als oorlog en vrede komen er aan bod. Soms voegen we ook gebaren toe bij het zingen. Door bijvoorbeeld elkaar de hand te geven voelen de kinderen ook de emotionele verbondenheid. Koor en muziek verbinden kinderen van heel verschillende afkomst. Presteren hoeft bij ons alvast niet.'

CLICHÉS EN ROLMODEL

'Als er een nieuw kindje bijkomt, wordt het door de andere geholpen', zegt **Joost Gils**. 'Dat gaat vanzelf. Het gevolg is dat de kinderen zich hier heel snel thuis voelen. Ook de ouders die de kinderen meestal vergezellen tijdens de repetities, gaan respectvol met elkaar om. We hebben hier gelovigen en niet-gelovigen. Toen we onlangs zwarte moslimkinderen oppikten aan de moskee waren de kinderen die al in de auto zaten verbaasd dat zwarte kinderen ook moslims konden zijn. Zo biedt die verscheidenheid vaak verrijking. En ook de Vlaamse medewerkers van Zing Zang Zong doorbreken clichés bij de kinderen en de ouders. Een van onze mannelijke taalleraars is wekelijks op post tijdens de repetitie. Hij zet de koffie, maakt de fruitsapjes voor de kindjes klaar, doet de afwas en bedient ook de mama's en papa's van de kinderen. Ongetwijfeld doorbreekt hij voor vele aanwezigen het cliché van het rollenpatroon dat ze kennen.'

GOEDE MUZIEK OP MAAT

Veronica Joris deed heel wat ervaring op door 15 jaar mee te werken in de Zomerschool in Antwerpen. Daar worden nieuw-

komers in een taalbad ondergedompeld. Ook daar werkte ze via de muziek aan de Nederlandse taal. 'Ik heb er eerst met grote bewondering naar mijn voor-gangster Elka Joris gekeken en van haar veel geleerd', vertelt Veronica. 'Geleidelijk aan heb ik zelf meer accenten gelegd en ben ik eigen liedjes gaan gebruiken. En dan kwam Joost erbij. De Zomerschool werkt met kinderen van nieuwkomers die via Atlas doorgestuurd worden. Er wordt rond thema's als kleuren, cijfers, dagen van de week gewerkt en de muziekles-sen vloeien daar uit voort. Er wordt zes weken lang veel geoefend en veel herhaald.'

'Bij Zing, Zang, Zong volgen we in de liedjes meer de loop van het jaar, bijvoorbeeld door het zingen van kerstliederen. We passen de tekst aan omdat de oude teksten zelfs voor Vlaamse kinderen al vaak onbegrijpelijk zijn. We zorgen er meteen voor dat de tekst maatschappelijk relevant wordt. *Nu sijt wellevome* wordt dan *Wees welkom in dit nieuwe land*. We maken de liederen ook enigszins neutraal. Toch komen God of de engeltjes er wel in voor: *Gloria in excelsis Deo* zingt iedereen zonder problemen uit volle borst mee. Religie is bij Zing Zang Zong uiteraard geen taboe.'

De liedjes die Zing Zang Zong brengt zijn eenvoudig. Met blokfluit en Orff-instrumentarium worden instrumentale begeleidingen uit-gewerkt. 'De kwaliteit van het repertoire staat altijd voorop', benadrukt Veronica Joris. 'Een stukje uit Mozarts *Toverfluit* of een koraalme-lodie van Bach wordt met een zelf gemaakte tekst een leuk liedje. Naast het leren van het Nederlands is het doorgeven van goede mu-ziek ook een doelstelling van Zing Zang Zong. Ook kinderen genieten van die kwaliteit.'

DREMPELS

Zing Zang Zong telt momenteel een twintigtal zangertjes. Daarbij zijn kinderen van ouders die kansarm zijn, maar ook van ouders die hoog opgeleid zijn en uit vele landen en cul-turen. Er is daarnaast ondertussen ook een

EEN STUKJE UIT MOZARTS TOVERFLUIT OF EEN KORAALMELODIE VAN BACH WORDT MET EEN ZELF GEMAAKTE TEKST EEN LEUK LIEDJE. VERONICA JORIS

koor ontstaan met volwassenen. Vaak zijn het ouders van de kinderen, vrienden of sympa-thisanten van Zing Zang Zong. Ook dit is een multicultureel, laagdrempelig initiatief. Het blijkt echter niet eenvoudig om de weg naar deze activiteiten te vinden. 'Het is moeilijk voor ons om te rekruteren voor een naschools project', zegt Joost Gils. 'Kinderen en ouders moeten begrijpen wie we zijn en wat we doen. Op de Zomerschool hebben we ouders met een tolk aangesproken. Al musicerend naar buiten treden, zodat men kan zien wat we doen, werkt het beste. Kinderen die mee willen doen moeten ook nog tot bij ons gera-ken. Het koor is gratis, maar vaak komen ze met het hele gezin en dan kost het openbaar vervoer wel wat. We hebben al gedroomd van een muziekbus waarmee we naar de wijken kunnen rijden. Dat blijft voorlopig toekomst-muziek.'

STRIJDEN OP VELE FRONTEN

'Zing, Zang, Zong kan een opstap zijn naar meer muziek, maar dat hoeft niet', zegt Veron-ica Joris. 'We merken wel dat de betrokken-heid groot is. Als we ergens op locatie moe-ten optreden dan is iedereen aanwezig ook al moeten ze verschillende trams of bussen nemen. Op muzikaal vlak maken ze wel vorde-ringen, soms ook omdat ze ook wat blokfluit of Orff-instrumenten spelen. Dat is tevens goed voor de ontwikkeling van de motoriek.'

'Een initiatief als dit heeft ook resultaten op sociaal vlak', vult Joost Gils aan. 'We hebben een paar families uit het slop kunnen halen. Ze ontwikkelen hier een netwerk. Je wordt ook hun vertrouwenspersoon en leest eens een brief die ze gekre-

gen hebben. Dan neem je hen mee naar de juiste instanties en zie je ze geleidelijk uit de armoede komen. Daar zijn we ook ontzettend trots op.'

'Wij dromen ervan dat alle scholen muzikle-ars zouden hebben zodat alle kinderen met muziek en cultuur in aanraking komen en ie-dereen daardoor verbonden wordt', zegt Joost Gils. 'En we hopen dat ook de scholen van het DKO een apart traject voor nieuwkomers zouden aanbieden', vult Veronica Joris aan. 'De huidige structuur schrikt nieuwkomers nog te veel af. Het is mooi dat Europa nu sub-sidies wil geven om te werken met jonge men-sen die al zo vaak uit de boot vallen.' (nvd, het project 'Sing Me In' - zie kader)

HET THUISTALENKOOR

In de Wereldreiziger in Antwerpen, een school waar dit jaar kinderen van meer dan 60 verschillende nationaliteiten naartoe ko-men, is men alvast op de goede weg om alle kinderen te bereiken. Ze willen dat iedereen goed Nederlands leert, maar het gebruik de thuistaal beschouwen ze daarbij als een troef, niet als een handicap. Daarom mag de thuistaal niet aan de schoolpoort verstommen. Integendeel, het gebruik van de thuistalen op school zorgt voor een goed gevoel bij de leer-lingen, een betere integratie en een positieve

sing me in

collective singing in the integration process of young migrants

'Sing me in' is een Europees samenwerkingsproject dat loopt van oktober 2016 tot september 2018, en dat wordt gecoördineerd door de **European Choral Association - Europa Cantat**. De verschillende nationale koorfederaties, waaronder Koor&Stem, zullen onderzoek verrichten naar het samen zingen als middel tot participatie van jonge vluchtelingen en migranten (kinderen en jongeren). Het gaat zowel om echte nieuwkomers (in bijv. een vluchtelingencentrum) als om nieuwkomers die al in gemengde groepen zitten zoals op de lagere school.

We gaan op zoek naar goede en inspirerende praktijkvoorbeelden in eigen land. Uit deze praktijkvoorbeelden destilleren we de succesvolle methodieken en het geschikte repertoire. We ontwikkelen daarbij ook nieuw liedmateriaal. Dit alles zal in 2017 ter beschikking gesteld worden op www.doewap.be, gevolgd door praktische workshops.

Erasmus+

6

leeromgeving, weet men bij de Wereldreiziger. Enkele jaren geleden ontstond een thuistalenkoor tijdens de middagpauze op school, maar ondertussen wordt er vooral in de klassen in de thuistalen gezongen. **Justine Caluwe** is er leerkracht en zet haar schouders onder het meertalig musiceren. 'We zijn gedurende een tijdje in zee gegaan met **Ruby De Bruyne** voor een opstart van het Singing Playgrounds project', vertelt ze. 'Dat gaat over zingen op de speelplaats in combinatie met een spelelement. Die resultaten zijn uiteindelijk vooral in de klassen blijven doorleven. Momenteel proberen we deze ervaringen en methodieken mee te nemen in onze muzische vorming tijdens de schooluren. We laten de kinderen zelf liedjes aandragen: *Broeder Jacob* bestaat in verschillende talen en de kinderen kunnen de tekst in hun taal meebrengen. We vinden inspiratie voor liedjes op internet of in boeken. Ouders konden een keer slaapliedjes aanbrenge en de context van die liedjes verduidelijken. Een voormalig collega startte naar aanleiding daarvan met het opnemen van die

liederen, het noteren van de context en zo de samenstelling van een thuistalenliedboek. Dit jaar willen we dat project graag voltooien.'

'De grote uitdaging bestaat er in om alle leerkrachten mee te krijgen in zo'n aanpak', besluit Justine Caluwe. 'Soms ontbreekt de durf of de muzikale kennis. In de hogeschool hebben we wel muziek gekregen, maar toch ontbreekt een stevige basis notenleer of harmonie om vanuit een notenbeeld te kunnen vertrekken of om arrangementen te maken. Daarom is er nood aan meer ondersteuning. Op onze pedagogische studiedagen geef ik zelf wel eens workshops aan de collega's. Ik probeer hen zoveel mogelijk te overtuigen, bijvoorbeeld door geslaagde voorbeelden via filmpjes door te sturen, om de stap te durven zetten en met tekst en muziek aan de slag te gaan.'

Tom Eelen

www.europeanchoralassociation.org/sing-me-in

WE DROMEN VAN
EEN MUZIEKBUS
WAARMEE WE
NAAR DE WIJKEN
KUNNEN RIJDEN.
VERONICA JORIS